

แนวทางปฏิบัติ 6 หลักการในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

THE SIX PRACTICE GUIDELINES OF TEACHING AND LEARNING IN HIGHER EDUCATION ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY

จรูญ เฉลิมทอง

Charoon Chalermtong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Faculty of Education, Suandusit University

บทคัดย่อ

บทความนี้อธิบายถึงความสำคัญและแนวทางปฏิบัติ 6 หลักการของการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอน การจัดการรายวิชาการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา และการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาให้มีฐานสมรรถนะที่มั่นคงและยั่งยืนต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติตลอดไป

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางปฏิบัติ 6 หลักการ มั่นคงและยั่งยืน

Abstract

This article explains the importance and six practice guidelines of how to apply the philosophy of sufficiency economy in teaching and learning in higher education. The six guidelines include teaching and learning management, subject course management, teaching and learning methodologies, learning activity development, teacher and student development, and teaching and learning efficiency development. All of these are to develop and sustain university staffs' and students' potential for their own living, their families, society, and nation.

Keywords: The application of the philosophy of sufficiency economy, six practice guidelines, Sustainable

บทนำ

การดำเนินการสำคัญเพื่อปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา โดยการสอดแทรกแนวคิดและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้บูรณาการเข้ากับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรอุดมศึกษาเพื่อเสริมสร้างประโยชน์ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพต่อการเรียนการสอน คณาจารย์ และนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา อันประกอบด้วยควมมีเหตุผล ความพอประมาณ ความรอบคอบ การประพฤตินั้นเป็นคนที่มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถแก้ไขปัญหาด้วยความมีสติและการใช้ปัญญา ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของตนเองที่จะยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และความไม่ประมาทในการดำรงชีวิต การดำเนินการดังกล่าวสามารถก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถเสริมสร้างฐานสมรรถนะอันมั่นคงและยั่งยืนต่อการดำรงชีวิต การพัฒนาตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติตลอดไป จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ 6 หลักการสำคัญในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

1. การบริหารจัดการการเรียนการสอน

แนวทางปฏิบัติหลักการแรก คือ การบริหารจัดการการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาอันหมายถึงภารกิจหลักของการบริหารจัดการให้การปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ จึงต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่างๆ ให้เป็นระบบ ประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การเลือกใช้เทคนิคในการบริหารจัดการที่เหมาะสม และการประเมินผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น โดยการประยุกต์และบูรณาการแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาดำเนินการในการบริหารจัดการการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1.1 การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรและการบริหารจัดการ สามารถดำเนินการโดยกำหนดแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับทิศทางและเป้าหมายวิชาการของการจัดการศึกษาที่ชัดเจน การวางแผนและประสานงานการจัดการเรียนการสอน การวางแผนนโยบายการสนับสนุนการบริหารด้านต่างๆ และการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการพิจารณาการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่างๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

1.3 การปรับกระบวนการทัศน์วัฒนธรรมในการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนารูปแบบการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ การเน้นวิธีการวัดผลมากกว่าการวัดกิจกรรม การพัฒนาพลวัตรให้สูงขึ้น การยืดหยุ่นให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงได้ และการปฏิบัติงานที่มุ่งประสิทธิภาพเป็นสำคัญ (Cheangkul, 2008)

1.4 การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการรับรู้ ทักษะ และทักษะในด้านต่างๆ ได้แก่ การเสียโอกาส ความสามารถของการบริหารจัดการ ความด้อยประสิทธิภาพ ความสูญเสีย และการประยุกต์ใช้สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 การประชาสัมพันธ์แนวคิดและเผยแพร่ผลงานให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.6 การเป็นแบบอย่างของการบริหารที่มีความสามารถในการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินการได้อย่างคุ้มค่าในสถาบันอุดมศึกษา

1.7 การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนตรงกันกับเป้าหมายของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้เกี่ยวข้อง
ต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา

1.8 การบริหารจัดการให้คณาจารย์ในสาขาวิชา
ต่างๆ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาใน
หลักสูตรปริญญาตรีทุกหลักสูตรสามารถเกิดการเรียนรู้
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.9 การพัฒนา สนับสนุน ติดตามผล วัดผล และ
ประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการ
ดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและ
จริงจัง โดยมุ่งเน้นความมั่นคงและยั่งยืนในการประยุกต์
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดยสรุปแนวทางปฏิบัติสำคัญของการบริหารการจัด
การเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการกำหนดแนวทาง
การพัฒนาในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่
การปฏิบัติประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของ
สถาบันอุดมศึกษา การแต่งตั้งและมอบหมายผู้รับผิดชอบ
ดำเนินกิจกรรมอย่างชัดเจน พร้อมเปิดโอกาสในการ
ส่งเสริม สนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจ อำนาจความสะดวก
และการให้คำปรึกษาชี้แนะกับคณาจารย์และบุคลากร
ทั้งหมด เช่น

1. การศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
จากตัวอย่างหลากหลายรูปแบบและพัฒนาเป็นลำดับ

2. การบริหารจัดการการเรียนการสอนให้เป็นสถาบัน
อุดมศึกษาที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่
การกำหนดแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
การพิจารณาดำเนินการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจ
พอเพียงในรูปแบบต่างๆ การกำหนดนโยบายในการ
ดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ การสนับสนุน ติดตามผล
ประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความ
มั่นคงและยั่งยืน การประชาสัมพันธ์ แนวคิด และการ
เผยแพร่ผลงานทั้งหมด เป็นต้น

3. การดำเนินกิจกรรมการนำหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจำเป็นจะต้องสร้าง
ความรู้ ความเข้าใจให้ชัดเจนกับคณาจารย์และบุคลากร

ทุกคนด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

2. การจัดรายวิชาการเรียนการสอน

แนวทางปฏิบัติหลักการที่สอง คือ การจัดรายวิชา
การเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาอันหมายถึง
การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีทุกหลักสูตร
เพื่อการส่งเสริมผลต่อนักศึกษาให้เกิดความรู้ในรายวิชา
อย่างสมบูรณ์ จึงต้องเน้นกระบวนการจัดหลักสูตรแบบ
บูรณาการรายวิชาตามกรอบของกลุ่มวิชา ซึ่งทำให้เกิด
เป็นหลักสูตรแบบกว้างที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย
จนสามารถเพิ่มการพัฒนาดำเนินการจัดเป็นหลักสูตร
นานาชาติได้ โดยการประยุกต์และบูรณาการแนวคิดของ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการในการ
จัดรายวิชาการเรียนการสอนดังต่อไปนี้ (American
Library Association, 2007)

2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษาควรมี
การพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน
โดยพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ เป้าหมาย
และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาตามแนวทาง
ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 การจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา
ควรจัดการเรียนการสอนในรายวิชาตามเนื้อหาสาระของ
หลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักศึกษา โดยเน้น
กระบวนการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่
การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยง
สู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก
ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา
อย่างครอบคลุมในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ
กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.3 การปลูกฝังค่านิยมตามแนวคิดของหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง โดยการสอดแทรกไว้ในหลักสูตร
การเรียนการสอน เพื่อการขยายผลให้นักศึกษาสามารถ
ได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ ซึ่งเป็
การพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมการรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง

ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างครอบคลุมทุกด้านภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Phiboolsarawut, 2007)

2.4 การวิเคราะห์รายวิชา โดยดำเนินการวิเคราะห์ว่าในแต่ละรายวิชาของหลักสูตรสามารถที่จะสอดแทรกหรือบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องใดได้บ้าง ถึงแม้จะเป็นสาขาวิชาเดียวกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะระดับชั้นปีของนักศึกษา

2.5 การวิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมรายวิชา โดยดำเนินการด้วยวิธีการที่สามารถสอดแทรกหรือบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

2.6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยดำเนินการบูรณาการในส่วนที่เป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วย

2.7 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยดำเนินการแบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกี่ยวข้องของรายวิชานั้นๆ

2.8 การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผล เช่น วิธีการวัดผล เกณฑ์การประเมินผล และจุดมุ่งหมายของนักศึกษา โดยดำเนินการให้สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของแต่ละรายวิชา และบริบทของสถาบันอุดมศึกษา

2.9 การพัฒนาสมรรถนะของรายวิชานั้นๆ โดยดำเนินการ (The Secretariat of The Teachers Council of Thailand and Suan Sunandha University, 2007)

2.9.1 เน้นสมรรถนะการปฏิบัติงานอันเป็นทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกายและทักษะทางอารมณ์ความรู้สึก เช่น กิจกรรมการผลิต การบริหาร การสร้างการประกอบ การซ่อม และอื่นๆ

2.9.2 เน้นสมรรถนะทางปัญญา อันเป็นทักษะการคิด เช่น การแก้ปัญหา การใช้เหตุผล การถ่ายทอดการเรียนรู้ และอื่นๆ เป็นต้น

2.10 การเสริมสร้างการจัดการรายวิชาการเรียนการสอนอย่างครอบคลุมรายละเอียดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการพัฒนาปรับปรุงให้มีความทันสมัย

การประสานการดำเนินชีวิตจริง และการเตรียมความพร้อมการทำงานจากประสบการณ์ตรง ซึ่งนักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์ สามารถใช้วิจารณ์ญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถใช้ทักษะในการกลั่นกรองหรือการประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้

โดยสรุปแนวทางปฏิบัติสำคัญของการจัดรายวิชาการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรตามหลักการเรียนรู้และบูรณาการในการวิเคราะห์รายวิชา การพัฒนาสมรรถนะของรายวิชา และการจัดการเรียนการสอน เช่น

1. หลักการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเรียนรู้ที่เน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเอง ได้แก่ การรู้จักดำเนินการในเรื่องต่างๆ ของตนเองอย่างมีเหตุผล การรู้จักความพอประมาณในสิ่งต่างๆ ของตนเอง และการรู้จักเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมที่ดีให้กับตนเอง เพื่อสร้างความพร้อมรับกับผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งนักศึกษาสามารถประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ภายใต้หลักของคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความ پاکเพียร และประโยชน์ของส่วนรวม เป็นต้น

2. การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรจากการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อต้องการที่จะทำให้พฤติกรรมของนักศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายของรายวิชาอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดความสุขในสาขาวิชาที่เรียน สามารถพลิกปัญหาที่พบให้เป็นทางออกได้ และสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การแนะนำและการเชื่อมโยงความเข้าใจ และการนำเสนอตัวอย่าง โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ การบูรณาการเนื้อหาสาระหรือกิจกรรมการเรียนรู้ การปฏิบัติกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป การวางแผนการเรียนการสอน การเตรียมการเรียนการสอน การนำแผนจัดการเรียนรู้ไปใช้จนเห็นผล เพื่อการถ่ายทอด

องค์ความรู้และบทเรียนที่เกิดขึ้นให้แก่ทุกคนได้รับอย่างทั่วถึง

3. กระบวนการจัดการเรียนการสอน

แนวทางปฏิบัติหลักการที่สาม คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา อันหมายถึง การพัฒนาการวางแผน การเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมสนับสนุน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้น นักศึกษาเป็นสำคัญ เพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะชีวิต ทักษะสังคม การมุ่งเน้นพัฒนาการของนักศึกษา ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม มีความตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและประชาคมนานาชาติ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีและมีความสุข โดยการประยุกต์และบูรณาการแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการในกระบวนการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

3.1 การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใน 3 ประการ คือ

3.1.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.1.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจ เกี่ยวกับระดับของความพอเพียงจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.1.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การ

เตรียมตัวให้พร้อมรับกับผลกระทบต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

3.2 การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับความพอเพียง ภายใต้งบเงื่อนไข 2 ประการ คือ

3.2.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้ เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติการ

3.2.2 เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย การเสริมสร้างความตระหนักในคุณธรรม การมีความซื่อสัตย์สุจริต การมีความเพียร การมีความอดทน และการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3.3 การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาด้านความพอประมาณ โดยดำเนินการใน 5 กระบวนการ คือ

3.3.1 การวางแผนการเรียนการสอนที่เน้นด้าน ทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างสมดุล

3.3.2 การกำหนดวิธีการเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษา

3.3.3 การกำหนดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ

3.3.4 การกำหนดสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน โดยประยุกต์จากสิ่งของเหลือใช้ และหาได้ง่าย สามารถสร้างประโยชน์ และนำกลับมาใช้ใหม่ได้

3.3.5 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพความเป็นจริงที่ได้กำหนดสัดส่วนคะแนนอย่างสมดุล และดำเนินการชี้แจงให้นักศึกษาทราบ

3.4 การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาด้านความมีเหตุผล โดยดำเนินการใน 5 กระบวนการ คือ

3.4.1 การวางแผนการเรียนการสอนที่มีการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ

3.4.2 การกำหนดวิธีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นวัตถุประสงค์ของรายวิชา กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักศึกษาและดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการเรียนการสอนให้นักศึกษาทราบ

3.4.3 การจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนที่ปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมที่หลากหลาย เพื่อการชี้ให้เห็นถึงผลของการทำความดีของนักศึกษา

3.4.4 การจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของการเรียนการสอนที่จะหาได้ง่ายจากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป

3.4.5 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนที่ใช้แบบทดสอบความรู้ และการประยุกต์ทฤษฎีในการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร

3.5 การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยดำเนินการใน 5 กระบวนการ คือ

3.5.1 การวางแผนการเรียนการสอนที่ได้สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมการดำรงตน เพื่อเน้นให้นักศึกษาสามารถวางแผนอนาคตของตนเองได้

3.5.2 การกำหนดวิธีการเรียนการสอนที่สอดแทรกและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมตามเนื้อหาวิชา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเตรียมความพร้อม ระเบียบวินัยของตนเอง วิเคราะห์สถานการณ์ และการสืบสานวัฒนธรรมไทย

3.5.3 การจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม การฝึกสมาธิ การจัดโครงการจิตอาสา และการตระหนักในหน้าที่

การปฏิบัติตนเป็นคนดี

3.5.4 การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างจิตสำนึก ค่านิยมของความเป็นไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

3.5.5 การวัดและการประเมินผลที่เน้นด้านความรู้ควบคู่คุณธรรมอย่างสมดุล การคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียน และการประยุกต์ความรู้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

โดยสรุปแนวทางปฏิบัติสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างครบถ้วน จากการเสริมสร้างพลังผลักดันภายในจิตใจของนักศึกษาที่มุ่งมั่น จะเรียนรู้อย่างถูกต้องและรอบคอบ โดยการพิจารณาจากความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นตอนที่หนึ่ง เรียกว่า การระเบิดจากภายใน หมายถึง การเสริมสร้างพลังผลักดันภายในจิตใจของนักศึกษาที่มุ่งมั่นจะเรียนอย่างถูกต้องและรอบคอบ โดยพิจารณาจากความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

2. ขั้นตอนที่สอง เรียกว่า การศึกษาเงื่อนไขความรู้ คู่คุณธรรม หมายถึง การส่งเสริมให้นักศึกษาได้แสวงหาองค์ความรู้จากการเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น หรือจากการลงมือปฏิบัติ หรือจากการพิจารณาอย่างไตร่ตรอง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมอย่างยั่งยืน

3. ขั้นตอนที่สาม เรียกว่า การนำสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้องพร้อมปกป้องสังคม หมายถึง การส่งเสริมให้นักศึกษาได้นำผลการเรียนรู้ไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง คุ้มค่าต่อสังคมและส่วนรวม

4. ขั้นตอนที่สี่ เรียกว่า การระดมตรวจสอบอย่างรอบคอบและพัฒนา หมายถึง การส่งเสริมให้นักศึกษา

ได้มีความเชื่อว่า ความรู้ทั้งหมดย่อมมีการเปลี่ยนแปลงหรือค้นพบใหม่ อยู่เสมอ ฉะนั้นในการตรวจสอบความรู้ จึงเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้จากการรับฟัง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นร่วมกัน โดยการพิจารณาตรวจสอบแก้ไขความรู้ให้ถูกต้องอย่างชัดเจน และเหมาะสม ซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถือสอดคล้องกับสถานการณ์ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางปฏิบัติหลักการที่สี่ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา อันหมายถึงการจัดกิจกรรมและการส่งเสริมสถานการณ์ โดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลาย เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาทักษะ เกิดการพัฒนาพฤติกรรม และเกิดการสังสมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และประเทศชาติต่อไป โดยการประยุกต์และบูรณาการแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังต่อไปนี้ (Sethboonshang, 2007)

4.1 การวิเคราะห์ปัญหาและการเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากความไม่พอเพียง โดยกำหนดให้นักศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหามานพื้นฐานของความรู้ และคุณธรรม ซึ่งในด้านคุณธรรมควรได้รับการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจของนักศึกษาเสียก่อนด้วยวิธีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกเข้าไปในวิถีคิดและวิชาการต่างๆ นอกจากนี้จะต้องจัดกิจกรรมกลุ่มให้กับนักศึกษาเพื่อจะได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และการแบ่งหน้าที่ตามความสามารถของนักศึกษา อย่างไรก็ตามในการจัดกิจกรรมทั้งหมดเป็นการมุ่งเน้นให้รู้จักกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกคน

4.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเองสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยโครงงานจะเป็นลักษณะ

ที่อยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้สภาพจริงในท้องถิ่น ได้แก่

4.2.1 โครงงานประเภทการสำรวจรวบรวมข้อมูลหรือปัญหาที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การสำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

4.2.2 โครงงานประเภทการทดลอง เช่น การทำสบู่จากสมุนไพรไทย

4.2.3 โครงงานประเภทสิ่งประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ หรืออุปกรณ์ต่างๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ในแต่ละโครงงานควรกระตุ้นให้นักศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นฐานในการคิดหรือเป็นหลักในการพิจารณาเพื่อการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการปฏิบัติกิจกรรมทั้งในลักษณะที่เป็นรายบุคคล กลุ่มเพื่อน และกลุ่มครอบครัว

4.3 การฝึกให้นักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์เหตุผลของตนเองและกระบวนการคิดเชิงวิจารณ์ญาณการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และการรับฟังเหตุผลจากผู้อื่น เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะของการคิดวิจิจฉัยการวิเคราะห์สถานการณ์ด้วยเหตุผล การรู้จักไตร่ตรองการสร้างกรอบรอบคอบ และความระมัดระวัง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวนักศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้จะต้องปลูกฝังการรู้จักพึ่งพาตนเอง โดยอาศัยหลักการนำความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความเพียร และการใช้ปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างพอดี

4.4 การจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นการปลูกฝังและสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยลักษณะของกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักศึกษาได้สัมผัสกับลักษณะนิสัยของความพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การคิดใคร่ครวญถึงผลที่เกิดจากการกระทำต่างๆ ความซื่อสัตย์ ความพากเพียร ความพยายาม ความอดทน ความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง ความรักในสิ่งแวดล้อมและท้องถิ่น เป็นต้น

4.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความคุ้นเคยกับการรู้จักเลือกข้อมูล การรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และการพัฒนาให้เป็นวิธีการที่นำมาใช้กับวิถีชีวิตในสังคมไทยได้อย่างพอดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณ ความพอเพียง ความมีเหตุผล ความรอบรู้ และความรอบคอบ

4.6 การจัดโครงการหรือกิจกรรมนอกห้องเรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจนให้กับนักศึกษาจนสามารถปรับเจตคติ อุปนิสัย และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของตนเองได้

โดยสรุปแนวทางปฏิบัติสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะ การพัฒนาทักษะคุณภาพชีวิต การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย การสร้างนิสัยประหยัดและออม การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การกระตุ้นชี้แนะให้เกิดความตระหนัก การเข้าใจและปฏิบัติจนเกิดเป็นวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียกว่า การระเบิดจากภายใน ประกอบด้วย

1.1 การจัดสภาพการณ์หรือการส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถรู้จักตนเองและสภาพแวดล้อมอย่างถ่องแท้

1.2 การสร้างความตระหนักให้นักศึกษาสามารถเข้าใจในปัญหาที่เกี่ยวข้องของตนเอง โดยพิจารณาตามความพอเพียง ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

1.3 การสร้างความตระหนักให้นักศึกษาสามารถเข้าใจในคุณค่าของเนื้อหาสาระและเรื่องราวต่างๆ ที่จะเรียนรู้ของตนเอง

1.4 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยการพิจารณาตามสภาพความพอเพียงอย่างมีเหตุผล

และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียกว่า การศึกษาเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม ประกอบด้วย

2.1 การเรียนรู้ที่ได้รับจากความรู้และความคิดของผู้อื่น

2.2 การเรียนรู้ที่รับจากการปฏิบัติของตนเอง

2.3 การเรียนรู้ที่เกิดจากการดำเนินการด้วยตนเองอย่างพินิจพิเคราะห์

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียกว่า การนำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้องและพร้อมการปกป้องสังคม ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในเนื้อหาสาระและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือลักษณะความต้องการต่างๆ

3.2 การทบทวนความรู้ การเลือกความรู้ และการปรับใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม

3.3 การมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความพากเพียร และสามารถดำเนินการให้กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ประสบความสำเร็จ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เรียกว่า การระดมตรวจสอบอย่างรอบคอบและพัฒนา ประกอบด้วย

4.1 การจัดสถานการณ์ที่สามารถเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.2 การส่งเสริมให้มีการนำเสนอผลงาน

4.3 การวิเคราะห์และประเมินผลร่วมกัน

4.4 การปรับปรุงและเผยแพร่ผลงาน

5. การพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา

แนวทางปฏิบัติหลักการทำ คือ การพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาให้เกิดขึ้นของสถาบันอุดมศึกษา อันหมายถึงการดำเนินการให้อาจารย์ผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนแบบถ่ายทอดความคิดในลักษณะของการคิดเป็นทำเป็นความสามารถในการปลูกฝัง การรักที่จะเรียนรู้ของนักศึกษา การทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและชี้แนะนักศึกษา

โดยเน้นทักษะ เทคนิค การผลิต และการใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการเสริมสร้างการเรียนรู้ การสอนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ โดยการประยุกต์และบูรณาการแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการในการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาต่อไป

5.1 การพัฒนานักศึกษาให้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนกลับให้นักศึกษาได้เกิดความคิดเป็น และการมีเจตคติที่ดีได้ด้วยตนเอง โดยอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 การกระตุ้นให้นักศึกษาสามารถจับประเด็นสำคัญ สามารถสะท้อนความคิดเห็น ความรู้สึก และอารมณ์ที่เกิดจากการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

5.1.2 การวางกฎเกณฑ์การเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและการสร้างความอดทนในการรับฟัง การอภิปรายที่หลากหลายความคิดเห็น โดยเฉพาะประเด็นที่ยังมีความกำกวมและยังไม่ชัดเจนของนักศึกษา

5.1.3 การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา การเสริมสร้างเป็นผู้ที่คิดดีคิดชอบ และการปฏิบัติชอบของนักศึกษา

5.2 การวิเคราะห์ลักษณะของนักศึกษา โดยดำเนินการในด้านอายุ สติปัญญา ความสามารถในการเรียนรู้ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และสภาพพื้นฐานของครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการจัดการเรียนการสอน คุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างเฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับสภาพของนักศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้สามารถส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพในเชิงจริยธรรม และสามารถส่งเสริมให้อาจารย์กับนักศึกษาเกิดความเข้าใจและใกล้ชิดกันอย่างแท้จริง

5.3 การพัฒนานักศึกษาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในลักษณะของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนานักศึกษาอย่างรอบด้าน แต่จะไม่มุ่งเน้นความชำนาญเฉพาะด้านวิชาการหรือด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อต้องการให้นักศึกษามีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เท่าที่จะเป็นไปได้ โดยดำเนินการให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา ดังนี้

5.3.1 การมีความดีเป็นพื้นฐานคือ การมีคุณธรรม จริยธรรม และการกระทำในเรื่องต่างๆ ที่ถูกต้องเหมาะสม โดยเรื่องต่างๆ ที่กระทำนั้นได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม นอกจากนี้จะไม่กระทำเรื่องต่างๆ ที่เป็นโทษต่อผู้อื่นและส่วนรวม

5.3.2 การมีความสามารถในการคิดการพูด การกระทำ และการจัดการ ตลอดจนความสามารถในการทำงานหรือการอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างสร้างสรรค์

5.3.3 การมีความสุข หมายถึง นักศึกษามีความสุขทางกาย สุขทางใจหรือทางจิตวิญญาณ สุขทางปัญญา และความสุขทางสังคมหรือการอยู่ร่วมกัน

5.4 การพัฒนาอาจารย์ให้ได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในลักษณะของบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ โดยอาจารย์ควรพัฒนาความสามารถสร้างแผนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ วิธีการวัด และการประเมินผลได้อย่างเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ นอกจากนี้อาจารย์สามารถอธิบายแนวทางและหลักการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนได้ สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเสริมสร้างความสัมพันธ์ดีในการทำงานร่วมกันได้ สามารถสร้างความสามัคคีในกลุ่มอาจารย์หรือผู้เกี่ยวข้องระหว่างหน่วยงานได้ การมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และการมีจรรยาบรรณและจริยธรรม

การพัฒนาอาจารย์ดังกล่าวเป็นการสร้างเครือข่ายการประสานงานในอนาคต และการสร้างความเป็นเอกภาพในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ สามารถแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต สามารถมีคุณธรรม สามารถมีทักษะชีวิต สามารถมีจิตสาธารณะ และสามารถมีสมรรถนะสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย

5.5 การพัฒนาอาจารย์ให้สามารถวิจัยในชั้นเรียน ในประเด็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรของสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรในพื้นที่หรือชุมชนให้ประหยัดและ

เกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลที่บรรลุได้ตามเป้าหมายของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในนักศึกษา เพื่อก่อให้เกิดผลการพัฒนาอาจารย์ ดังนี้

5.5.1 การเป็นพลังสำคัญของชาติในการผลักดันการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากสถาบันหลักทางความคิด

5.5.2 การเป็นผู้สร้างความรู้และสร้างแรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่

5.5.3 การเป็นบุคคลต้นแบบที่มีคุณธรรมและจริยธรรมตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมทั่วไป

5.6 การพัฒนานักศึกษาให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเกิดความรู้ ความเข้าใจในวิถีที่ถูกต้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยอาจารย์ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

5.6.1 การมอบหมายงานให้นักศึกษา

5.6.2 การสอดแทรกสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการเรียนการสอน หลักสูตร หนังสือรายวิชาเรียน บทความงานวิจัยจากห้องสมุด และสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน

โดยสรุปแนวทางปฏิบัติสำคัญของการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องดำเนินการด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ การส่งเสริมให้มีโอกาสได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ และความถนัด ซึ่งการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้สามารถปรับเปลี่ยนสมรรถนะความพอเพียงได้ เช่น

1. การใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจ ความถนัด ความสนใจ และมีความสุข

2. การสร้างความเข้าใจในแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักศึกษา

กลุ่มบุคลากร และกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

3. การกระตือรือร้นในการศึกษา สืบค้น และรวบรวมข้อมูล เพื่อตัดสินใจปฏิบัติอย่างมีเหตุผล มีการป้องกันความเสี่ยงมากขึ้น และมีคุณธรรมความรับผิดชอบต่อนหน้าที่มากขึ้น

4. การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต การใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ การมีนิสัยประหยัดและออมมากขึ้น

5. การขยายผลนำแนวทางพระราชดำริจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ

6. การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

แนวทางปฏิบัติหลักการที่หก คือ การพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาให้เกิดขึ้น อันหมายถึง การดำเนินการพัฒนาการแบบองค์รวมของการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับความเจริญทางวิชาการ สามารถบรรลุเป้าหมายและได้รับผลอย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับผลที่ได้ตามเป้าหมาย โดยการประยุกต์และบูรณาการแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินการในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

6.1 การสนับสนุนการจัดการความรู้ ข้อมูลองค์ความรู้ งานวิจัย เอกสารวิชาการที่มีคุณภาพเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดตั้งหน่วยให้คำปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับการวิเคราะห์ลักษณะนิสัย พฤติกรรมสภาพปัญหาครอบครัว ปัญหาชีวิต และการแก้ปัญหาที่เป็นกระแสในชุมชนและสังคม ได้แก่ การป้องกันยาเสพติด การพนันบอล การยกพวกตีกัน การล่อลวงทางอินเทอร์เน็ต และอื่นๆ เป็นต้น เพื่อให้อาจารย์ได้นำไปใช้ออกแบบประกอบการเรียนการสอน การหาแนวทางแก้ไข และการป้องกันได้อย่างทันทั่วทั้งที่ อันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม

6.2 การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียน

การสอน โดยสามารถดำเนินการให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ การได้รับการฝึกปฏิบัติจริง การมีความรักการปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความสามัคคี รวมทั้งการจัดให้มีความร่มรื่น การมีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ การไร้ฝุ่น และไร้มลภาวะ ซึ่งการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาและมีความสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น

6.2.1 การจัดสภาพแวดล้อมทั่วไปทางกายภาพ ประกอบด้วย อาคารสถานที่ ห้องเรียน สถานที่อำนวยความสะดวกอื่นๆ โดยการจัดให้มีความเป็นธรรมชาติที่ผสมกลมกลืนกับความทันสมัยและความเป็นไปของท้องถิ่น ซึ่งเป็นแนวทางการปลูกฝังและส่งเสริมคุณลักษณะนิสัย ความศรัทธาในค่านิยม ความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด และสุนทรียภาพ

6.2.2 การเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยการจัดบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนการสอน มีความสุขสนุกสนาน มีรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ อันเป็นบรรยากาศที่ผ่อนคลายและไม่ตึงเครียด เพื่อนำไปสู่บรรยากาศของความรักความอบอุ่น การสร้างเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดี ความศรัทธา ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น ความสามัคคี การเปิดโอกาส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ ความ پاکเพียร ความอดทน และบรรยากาศที่กระตุ้นกระบวนการคิดและส่งเสริมปัญญา

6.2.3 การเปิดโอกาสและส่งเสริมการสร้างขวัญกำลังใจให้กับอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนให้ปฏิบัติงาน ดำเนินงาน กิจกรรม และอื่นๆ ได้อย่างอิสระ มีความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่าย การรับรู้และเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การร่วมกิจกรรมต่างๆ และความภาคภูมิใจ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การ

ปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเลิศ

6.2.4 การจัดประสบการณ์ของการสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับอาจารย์ นักศึกษาหรือผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้มินิสัยประหยัดและออม การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การพัฒนาความรู้และประสบการณ์ ด้านธุรกรรมการเงินและการธนาคาร เพื่อเป็นทางเลือกในการศึกษาด้านอาชีพ การพึ่งตนเองในการบริหารจัดการ และการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Macharat, 2007)

6.2.5 การจัดระบบการติดตามและการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน โดยดำเนินการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการและกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม การจัดระบบการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการจัดการรายงานผลการดำเนินการต่อหน่วยงานทั้งในระดับหลักสูตรหรือภาควิชาหรือคณะหรือสถาบันอุดมศึกษา

โดยสรุปแนวทางปฏิบัติสำคัญของการพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงาน และการอำนวยความสะดวกจากสถาบันอุดมศึกษาให้กับอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมครบถ้วน ได้แก่

1. การจัดระบบการบริหารจัดการและการสนับสนุนภายในของสถาบันอุดมศึกษา โดยบูรณาการตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

2. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในของสถาบันอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การปลูกฝัง การหล่อหลอม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้เอื้อต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและแนวทางของหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การจัดระบบติดตามและการประเมินผลโดยมุ่งเน้นผลที่ได้รับจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม และการประยุกต์นำกลับมาใช้เป็นตัวอย่างหรือข้อมูลเพื่อประกอบการเรียนการสอนต่อไป

สรุป

การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาตามทัศนะของผู้เขียนที่ได้อ้างอิงจากการศึกษาวิจัยและแนวคิดทฤษฎีต่างๆ จึงมีข้อเสนอแนะว่า การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนควรดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ 6 หลักการ คือ

References

- American Library Association. (2007). *Information literacy competency standards for higher education*. Retrieved August 30, 2016, from <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/>
- Cheangkhul, V. (2008). *2007-2008 Thailand's Educational Situation: The Equality and Quality Problem in Thai Education*. Bangkok: College of Social Innovation, Rangsit University. [in Thai]
- Macharat, T. (2007). *Learning Management Model according to the King's Philosophy of Sufficiency Economy*. Bangkok: Tharnaksorn Publishing. [in Thai]
- Phiboolsarawut, P. (2007). *The Drive of Sufficiency Economy in Education*. Bangkok: The Project of Sufficiency Economy. The Office of the Property Section of the King. [in Thai]
- Sethboonsang, S. (2007). *7 Steps of Practices to the Way of Sufficiency Economy (2nd ed.)*. Bangkok: Se-Education. [in Thai]
- The Secretariat of The Teachers Council Of Thailand and Suan Sunandha University. (2007). *Education and Sufficiency Economy. The 3rd Meeting of the General Assembly of the International Study of Thailand, November 21, 2007*, Impact Muang Thong Thani Convention Center, Bangkok. [in Thai]

การเรียนการสอนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง 2) การจัดรายวิชาการเรียนการสอนโดยการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรตามหลักการเรียนรู้และบูรณาการในการวิเคราะห์รายวิชา การพัฒนาสมรรถนะของรายวิชา และการจัดการเรียนการสอน 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการสร้างความมุ่งมั่นเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง พร้อมการตรวจสอบและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการจัดสภาพการณ์ตามสภาพจริงที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมอย่างพินิจพิเคราะห์จนเกิดทักษะการปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษา 5) การพัฒนาอาจารย์และนักศึกษาโดยการส่งเสริมให้มีโอกาสได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ และความถนัด เพื่อประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนเป็นสมรรถนะของความพอเพียงได้ และ 6) การพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยการสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานให้กับอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม

Name and Surname: Charoon Chalermtong

Highest Education: Doctor of Technical Education (Curriculum Research and Development), King Mongkut's University of Technology North Bangkok

University or Agency: Suan Dusit University

Field of Expertise: Educational Measurement and Evaluation: Research for Learning Development

Address: 295 Nakornratchasima Rd., Dusit, Bangkok 10300

